

gældende Tal indenfor hver Gruppe være tilnærmelsesvis konstante. Dette er ogsaa delvis Tilfældet; Tilnærmelsen er saa stor, at man ubetinget føler sig opfordret til at gaa videre ad samme Bane. Kun for de meget smaa og for de store Indtægter brydes Rækkernes Ensformighed, medens man iøvrigt møder langt færre Spring, end man er vant til at se i Forbrugsstatistiken. Det vilde maaske have været ønskeligt, om Forfatteren havde tilføjet nogle grafiske Fremstillinger for at vise med hvilken Nøjagtighed de fundne Love gælde, og om han havde søgt Stadfæstelse paa Resultaterne ved Materiale andet Steds fra, og samtidig prøvet paa at finde hvilke Ændringer i de opstillede Love der kunde være Anledning til. Men skønt Afhandlingen saaledes saa at sige kun ender med et Spørgsmaalstegn, er der al Grund til at ønske Forfatteren tillykke med dette Debutarbejde.

H. Westergaard.

Vald. Vedel. By og Borger i Middelalderen. Et Forsøg i Kulturpsykologi. København 1901. Nordiske Forlag. (456 S.).

Det kunde maaske synes søgt at drage Vedels Bog med ind i Nationaløkonomisk Tidsskrifts Interessesfære. Den henvender sig ikke særlig til dem, der kun plasker husvant om i Økonomi og Statistik, og naar den af og til kommer ind ogsaa i disse Farvande, mærker man maaske nok til Tider, at det ikke er en helbefaren, der staar ved Roret. Men et Værk, der fører ind til Forstaaelsen af Bylivets Udvikling i Middelalderen og levendegør de Typer, de sociale Brydninger fremkalder, har dog Krav paa Interesse ogsaa her. Næsten overflødigt at tilføje, at Vedels Navn borger for et gennemkultiveret Syn og en anskuelig levende Fremstilling. Virtuøst løber Fingrene hen over Sprogets Klaviatur og lader Tema paa Tema komme til sin Ret i rigt nuanceret Foredrag.

Det er Tidens Aandskultur, den under Samfundsudviklingen opstaaede ejendommelige Kulturtype i Byerne, Forfatteren har villet trænge ind til. Hertil udfoldes et stort Apparat af Viden og Belæst-

gældende Tal indenfor hver Gruppe være tilnærmelsesvis konstante. Dette er ogsaa delvis Tilfældet; Tilnærmelsen er saa stor, at man ubetinget føler sig opfordret til at gaa videre ad samme Bane. Kun for de meget smaa og for de store Indtægter brydes Rækkernes Ensformighed, medens man iøvrigt møder langt færre Spring, end man er vant til at se i Forbrugsstatistiken. Det vilde maaske have været ønskeligt, om Forfatteren havde tilføjet nogle grafiske Fremstillinger for at vise med hvilken Nøjagtighed de fundne Love gælde, og om han havde søgt Stadfæstelse paa Resultaterne ved Materiale andet Steds fra, og samtidig prøvet paa at finde hvilke Ændringer i de opstillede Love der kunde være Anledning til. Men skønt Afhandlingen saaledes saa at sige kun ender med et Spørgsmaalstegn, er der al Grund til at ønske Forfatteren tillykke med dette Debutarbejde.

H. Westergaard.

Vald. Vedel. By og Borger i Middelalderen. Et Forsøg i Kulturpsykologi. København 1901. Nordiske Forlag. (456 S.).

Det kunde maaske synes søgt at drage Vedels Bog med ind i Nationaløkonomisk Tidsskrifts Interessesfære. Den henvender sig ikke særlig til dem, der kun plasker husvant om i Økonomi og Statistik, og naar den af og til kommer ind ogsaa i disse Farvande, mærker man maaske nok til Tider, at det ikke er en helbefaren, der staar ved Roret. Men et Værk, der fører ind til Forstaaelsen af Bylivets Udvikling i Middelalderen og levendegør de Typer, de sociale Brydninger fremkalder, har dog Krav paa Interesse ogsaa her. Næsten overflødigt at tilføje, at Vedels Navn borger for et gennemkultiveret Syn og en anskuelig levende Fremstilling. Virtuøst løber Fingrene hen over Sprogets Klaviatur og lader Tema paa Tema komme til sin Ret i rigt nuanceret Foredrag.

Det er Tidens Aandskultur, den under Samfundsudviklingen opstaaede ejendommelige Kulturtype i Byerne, Forfatteren har villet trænge ind til. Hertil udfoldes et stort Apparat af Viden og Belæst-

hed. Fra Byportene føres vi ind i de snævre Gader, ser paa Husenes maleriske Ydre, kigger indenfor paa alskens Bohave og Kunstgenstande og hører om Livet, som det føres inden fire Vægge, ved Dug og Disk, ved Bord og Seng, om Livets ydre Former og Skikke og den Tankegang og det Hjærtelag, der ligger bagved. Forfatteren skræller Blad paa Blad for gennem en sjælelig Analyse at naa ind til det specifikt bymæssige, til den Aand, som afhængig af Bylivets materielle Vilkaar skaber sig Udtryksformer, der er noget for sig selv.

Er man Bogen igennem, har man været rundt og set uhyre meget. Noget som en Forevisning i et kulturhistorisk Museum, hvor en livfuld og interesseret Konservator, ustandselig talende og stærkt gestikulerende, iler fra Sal til Sal, pegende med skarpt Udkig paa alle Skabenes interessante Sager, krydrende Foredraget med Musæumspudserligheder og ivrig for gennem alt dette at give et fyldigt og stærkt Helhedsbillede af den Aand, der bærer det alt sammen. Unægtelig kan Hjernen da til Tider føle sig lidt træt og forvirret. Man kan længes efter at stoppe lidt op og i Stedet for det mangt og meget, det løse og det faste, at faa Lov til at fordybe Analysen paa lidt færre Æmner, som i Længdesnit maa ske fuldt saa godt kunde sprede Lys over Samfundsudviklingen. Og Vægten af Bogens mægtige Ordrigdom mærkes tit tyngende, saa en større Økonomi i saa Henseende formelig vilde virke velgørende og befriende. Har man haft den Nydelse at læse Burckhardt's »Die Kultur der Renaissance« — et Værk, der efter Anlægget paa visse Omraader ret naturligt frembyder sig til Sammenligning — har man faaet en Værdimaalestok, som ved Formens Knaphed og det sikre Tag i de væsentlige Linier, i Enheden i Mangfoldigheden, unægtelig sætter Vedels Arbejde paa en farlig Prøve. Men som Forfatteren nu engang har taget sin Opgave, har han opnaaet at skrive en interessant og underholdende Bog og med Held draget Essensen ud af et overordentlig rigt Stof, saa den megen Andenhaandsviden, et Værk som dette maa tumle med, dog ikke breder sig unødigt docerende.

I Afsnit som »Haandværkets Aand« og »Køb-

mandsaanden« er »By og Borger«, hvis Synspunkt jo i øvrigt er det kulturfilosofierende og æstetiske, inde paa de økonomiske Felter. Her gives der friske og klare Vuer over Lavslivet, Handelens Indvirkning paa Mennesketypen og Brydningerne mellem Haandværkerens og Købmandens Interesser. En Nationaløkonom vil dog savne tilstrækkelig Uddybning i Skildringen, ikke ud fra det snævre Fagsynspunkt, at ens eget nu engang er det vigtigste, men fordi Forfatteren for stærkt generaliserer sine Erfaringer og derfor vistnok noget for let kommer til sit Facit. I Slutningsafsnittet har Vedel vel i nogen Grad taget Brodden af denne Anke ved selv at pege paa Betragtningens ensidighed og den bevidste Til-sidesættelse af Kulturvarietetene. Men denne almindelige Indrømmelse kan dog ikke afvæbne Kritiken. Det er saa sin egen Sag ud af et Tidsrum, der regner med Aarhundreder, og ud fra Erfaringer om Livet i Byer, der ligger i alle Verdenshjørner og har højst forskelligartede politiske, sociale, økonomiske og kulturelle Vækstbetingelser, at konstruere sig Typer. Vi hører intet eller lidet om Brydninger mellem Hoverihaandværkeren og den selvstændige, om Lavenes Stilling overfor den hist og her ved Oprettelse af kommunale Bedrifter ret kraftig optrædende »Kommunesocialisme«, om Kampen med Husindustrien, som den viser sig dels i sin mildere Form gennem Arbejde, udført direkte for Kunderne, dels i sin farligere, naar den har en kapital- og eksportkraftig Handelsstand som udnyttende Mellemed, eller om den sociale Ulighed ved Middelalderens Slutning mellem Mester og Svend paa adskillige Omraader, og Uligheden inden for Handelsstanden mellem den privilegiebenaadede Købmand og Smaa-høkeren. Alt dette og meget andet, som i den seneste Tid har fundet en saa kyndig og indgaaende Skildring i Inama-Sternegg's »Deutsche Wirtschaftsgeschichte«, viser saa megen spirende eller udvokset Leddeling i de økonomiske Samfundsforhold, at Typer som »Borger«, »Haandværker« o. l. let fjerner sig for meget fra Livet og derfor ikke virker overbevisende paalideligt.

I denne Anmeldelse er der maaske dvælet lidt stærkt ved nogle af de Ankeposter, som naturligt

melder sig under Læsningen af Vedels Bog. De skulde dog nødig kvæle Hovedindtrykket: at »By og Borger« er en fornøjelig Bog, der gennem kyndig Popularisering udvider Synskredsen og ved Fremstillingens Liv ansporer til Selvtænkning. Vil man naa til Forstaaelse af By og Borger i Middelalderen, er Lavslister, Regnskabsstumper, Skraaer, møjsommeligt tilvejebragt Statistik og økonomisk Historie ganske vist uvurderlige Hjælpemidler, der saa rart nøgternt kan holde igen paa Fantasiens vilde Flugt og afstiver Resultaterne. Men med dem naar man dog kun ind til Forgaarden. Det er jo først gennem Studiet af de i snævrere Forstand litterære Efterladenskaber og andre umiddelbare aandelige Udtryksformer, der ere saa at sige støbt over selve det sjælelige Liv, at man trænger ind til det allerhelligste. Det er en saadan Synthese, Vedel har forsøgt. Og der er Aand i hans Bog — om man vel ogsaa til Tider kan faa for meget af den — en Koncentrationens Energi i Tilrettelægningsen af alt det spredte og mangeartede og et vidtskuende Bliks Evne til at søge ind til Kilderne for den aandelige Vækst.

Axel Holck.

G. Cassel. Socialpolitik. (Kulturbiblioteket 3). Stockholm 1902. Hugo Gebers förlag. (156 S.).

Indholdet af denne lille Bog er en Række Forelæsninger, oprindeligt holdt for en Tilhørerkreds, hos hvem der ikke kunde paaregnes synderlige teoretiske Forkundskaber. Fremstillingen vil derfor kunne læses af enhver, der blot forstaa Svensk.

Den første af de 6 Forelæsninger indleder det øvrige. Forf. kriticerer skarpt den videnskabelige Socialisme, Karl Marx's Katastrofeteori og Værdilære, men vender sig samtidig med ikke mindre Styrke mod Liberalismens Vildfarelser, dens hele formelle Opfattelse af Frihedsbegrebet og dens atomistiske Samfundsideal. I Modsætning til disse to yderliggaaende Retninger staa Socialpolitiken, saa at sige uden andre Doktriner end den, der ligger i selve Navnet: at Udviklingen betinges af Organisation (social) og planmæssigt Arbejde (Politik).

Efter en kortfattet Redegørelse for Socialpolitik-